

SCHADL JÁNOS (1892-1944)

Két fa (Tata) | *Two trees (Tata)*, 1929

Olaj, vászon | Oil on canvas, 98 x 90 cm
Jelezve balra lent | Signed bottom left: SJ 929

Kezdő ár | Starting price: 3 600 000 Ft / 9 000 EUR

Becsérték: 6 000 000 – 8 000 000 Ft

Estimate: 15 000 – 20 000 EUR

FELTEHETŐEN KIÁLLÍTVA | PRESUMABLY EXHIBITED:

| Schadl János emlékkiállítás. Tata, Kuny Domokos Múzeum, 1966. október, (kat. n.)

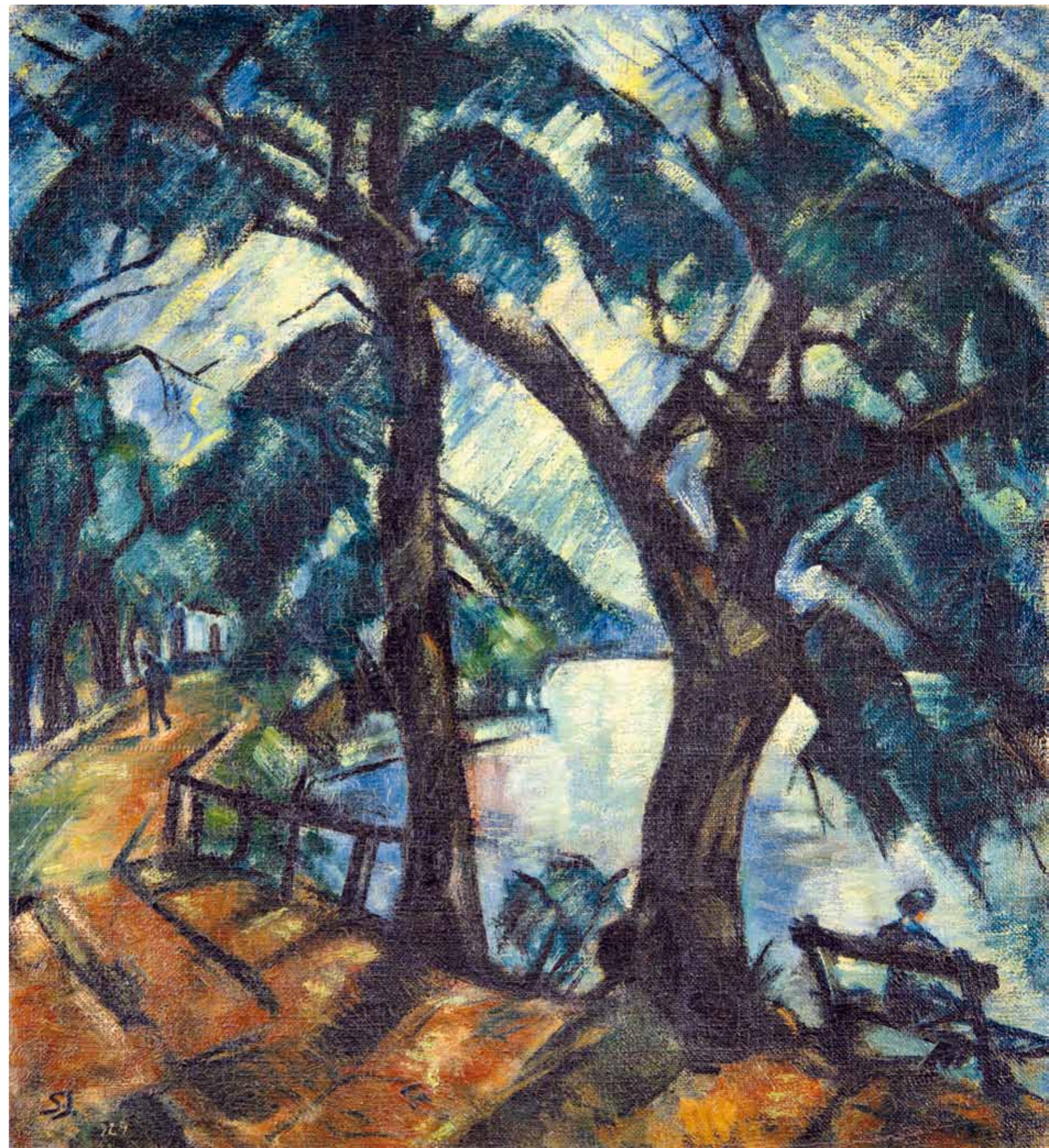
Tata az Öreg-tóval, archív felvétel

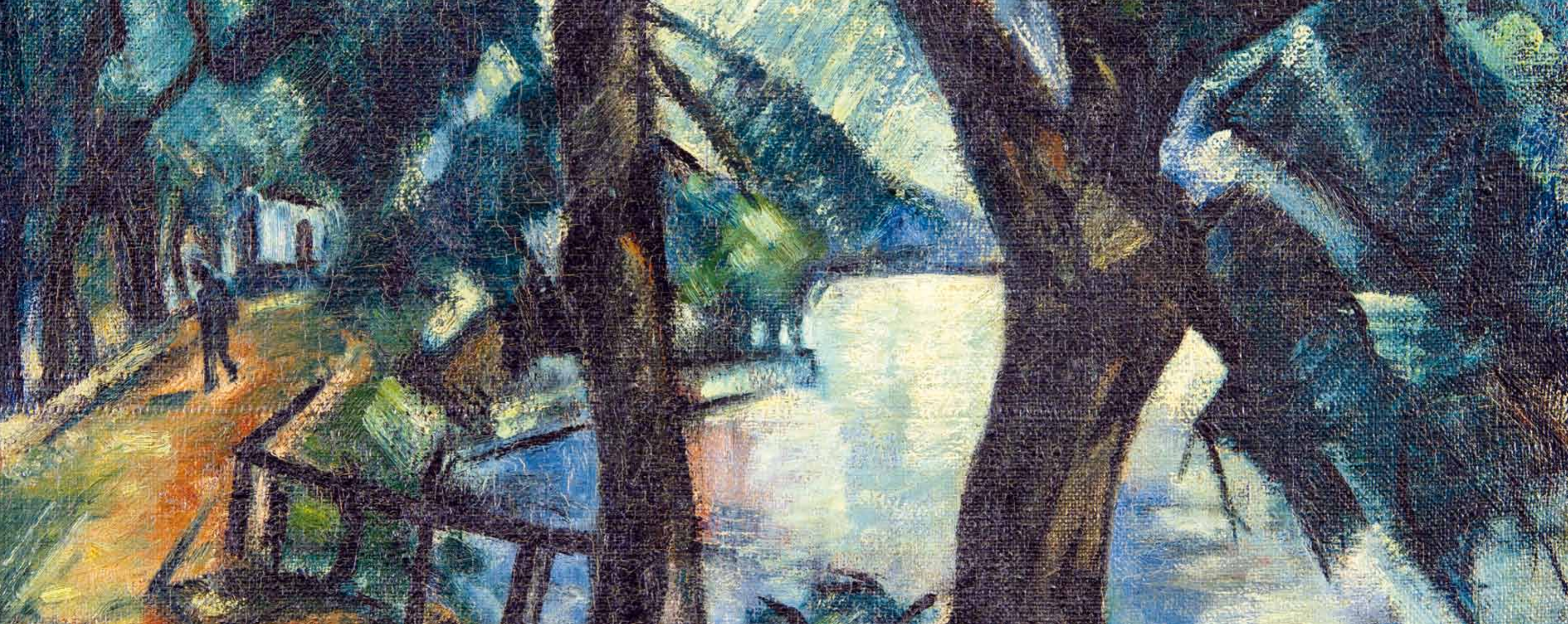
UTAK PANNÓNIABÓL

„Majdnem azt mondhatom, hogy János avatott, legalábbis egy időre absztrakt festővé. Az ő lelkesültsége biztonságot adott” – e jelentőségteljes sorokat nem kisebb művész, mint Bernáth Aurél vetette papírra Schadl Jánosról. (Bernáth, 1960. 122.) Az „absztrakció” ezidőtájt természetesen nem nonfigurativitást jelentett Bernáth számára, hanem az avantgárd (expresszív és kubisztikus) stilizálást. A zenei képzettségű Schadl egészen viharos gyorsasággal (1915-től 1918-ig) jutott el Ferenczy Károly naturalizmusától a MA körének kubo-expresszionizmusáig. Amikor Keszthelyen összeismerkedett Bernáth Auréllal és Egry Józseffel (az első világháború

vége felé), akkor már Nemes Lampérth és Greco szintetizálása foglalkoztatta, később pedig az expresszionizmus kirchneri magasságaiba emelkedett.

Fejlődésének viharos gyorsasága ráadásul meglepő alaposággal és széleskörű tájékozottsággal párosult: Bernáth-tól tudjuk, hogy Worringer (*Abstraktion und Einfühlung*) és Freud műveit is jól ismerte amellet, hogy otthon volt a legújabb zenei és képzőművészeti trendek terepén is. A MA kiállításain bemutatott művei például Uitz és Nemes Lampérth színvonalán asszimilálták a francia és német izmusokat.

CÉZANNE NYOMDOKAIN

Schadl széleskörű tájékozottságáról és Cézanne korabeli "divatjáról" ismét Bernáth ad jó összefoglalót: „János rendkívül eleven képzelete és nyugtalan lénye nagyon ösztönző volt. Nem szeretett ugyan soká időzni egy gondolatnál, inkább csak lebegett a tárgy fölött, amelynek szívesen nézte küllemét, vagy még szívesebben visszajára fordította, hogy mulasson rajta. De az, hogy minderről értesülve volt, ami az európai szellem

útkeresésére vonatkozott, barátságunkat mozgalmassal tartalommal töltötte meg. A francia absztraktt [elsősorban a Fauves-okra és a kubistákra gondolhatott Bernáth – H.S.] művészetek hatása hazánkba is beszivárgott. Kassák Lajos folyóirata, a MA, már Keszthelyre is eljutott, és merész esztétikusok [mindenekelőtt Kállai Ernő – H.S.] az időtájt kezdtek el az absztrakt művészetek elméletét a tradicionális természetelvű festészettel, főleg Cé-

zanne-nal összekalapálni.” (Bernáth, 1960. 120). Bernáthoz vagy Szobotkához hasonlóan a húszas években egy az Egrýéhez hasonlítható pantheisztikus, expresszionista periódus után Schadl is visszatért a cézanne-i gyökerekhez. Bernáth-tól vagy Berénytől eltérően azonban nem az "avantgárd út" berlini kudarca, hanem a tatai magány vezette vissza a természethez, a posztnagybányaiak finom stilizálásához.

DEKORATÍV AVANTGÁRD

A dekoratív avantgárdnak nem csak a Scheiberrel és Kádárral tipizált útja létezett a húszas évek magyar festészetében. Bernáth Aurél, Szobotka Imre, Schönberger Armand, Gábor Jenő és Schadl műveihez szintén passzol ez a kifejezés, ha avantgárdon a képépítés cézanne-i, illetve posztkubista útját értjük. A magyar cézanneisták sora Nemes Lampérth-től és Orbán Dezsőtől Kmetty Jánoson és Perlotton át ívelt Bernáthig és Schadlig. Schadl nagy érdeme, hogy e társaságon belül is meg tudta találni önálló hangját, amit kiválóan példáz a *Két fa* című festmény is. Kirchner túlhegyes expresszionista

utcái és Nemes Lampérth lobogó fái itt már belesimulnak a *Tatai-tó* hangulatos, nagybányaias sötányába. Schadl azonban Bernáth-tól eltérően az explicit avantgárd kudarca "híján" képes volt megőrizni az Egrý és Szőnyi festészetéből is jól ismert fénypázmák izgalmas strukturáló hatását. Schadl fénnel átszőtt tere valahol Kmetty kubizmusának örökségével sáfárkodik, de gazdagabb, összetettebb, mint elődje. Ha Schadl nem vonult volna ki a pesti művészvilágból, akkor Kállai valószínűleg szíves örömet beemelte volna az Új magyar piktúrába Bernáth, Egrý és Szőnyi méltó társaként. Az expresz-

zív naturalisták Kállai-féle jellemzése például Schadlra is kiválóan passzol: „Ez a nemzedék a maga eleve beidegzett tektonikus fegyelmét nyugodtan rábízhatta a magyar érzékiségre, szomjazta levegős burkolatok lazító, tompító festőiségére. Az új festők persze nem a levegős árnyalatok finomkodó megkülönböztetésére, hanem hirtelen, erős egybesűrítésére és összevonására törekedtek. A terjengő levegőtől át- meg átitatott tér bőséges alakító faktúrájában, mint terhes anyaméhben, az expresszív kitorések fokára hevített érzékiség lapangott.” (Kállai, 1925. 90).

HORNYIK SÁNDOR